

Fiskālās disciplīnas
padome

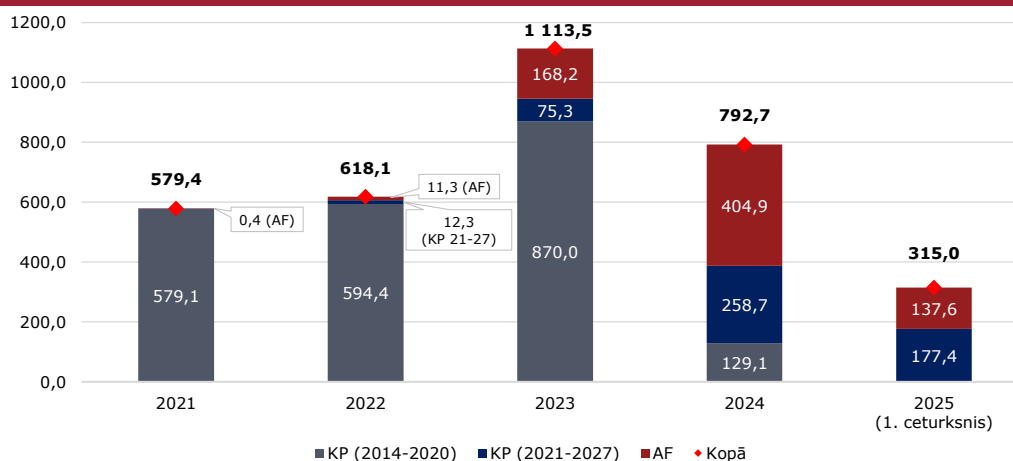
2021.-2027. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas ES fondu un Atvēršanas fonda valsts budžeta izdevumi

Pārskats par 2025. gada 1. ceturksni

Eiropas Savienības (ES) fondu finansējums ir nozīmīgs instruments Latvijas ekonomikas izaugsmes un investīciju veicināšanai, īpaši lēnākas izaugsmes un ārējo izaicinājumu apstākļos. Tāpēc ir būtiski nodrošināt savlaicīgu un efektīvu 2021.-2027. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas (KP) ES fondu¹ un Atvēršanas un noturības mehānisma (ANM) ietvaros piešķirtā Atvēršanas fonda (AF) investīciju progresu, lai maksimāli izmantotu pieejamo finansējumu. AF projektu savlaicīga īstenošana ir īpaši svarīga, jo Eiropas Komisija (EK) ir noteikusi termiņu AF plāna reformu un investīciju mērķu sasniegšanai līdz 2026. gada 31. augustam.

2021.-2027. gada plānošanas perioda pirmajos divos gados Kohēzijas politikas fondu un Atvēršanas fonda valsts budžeta izdevumu apjoms bija salīdzinoši neliels — 2021. gadā tie bija 0,4 miljoni eiro, savukārt 2022. gadā – 23,7 miljoni eiro. Šis laika posms raksturojams kā sagatavošanās fāze, kurā tika veikti priekšdarbi fondu ieguldījumu mehānismu izveidei. Vienlaikus aktīvi turpinājās 2014.-2020. gada plānošanas perioda projektu ieviešana un attiecīgi maksājumi no valsts budžeta par investīciju izdevumiem, to attiecināmības termiņā līdz 2023. gada beigām². 2023. gadā fondu projektiem izdevumi ievērojami pieauga, sasniedzot 243,5 miljonus eiro. No tiem 75,3 miljoni eiro tika novirzīti KP fondu projektiem un 168,2 miljoni eiro – AF projektiem. Veidojot 2024. gada valsts budžetu, tika prognozēts, ka 2021.-2027. gada plānošanas perioda KP fondu izdevumi 2024. gadā sasniegs 423,0 miljonus eiro, bet AF izdevumi tika prognozēti 652,8 miljonu eiro apmērā – kopā 1 075,8 miljoni eiro³. Faktiski 2024. gadā fondu izdevumi sasniedza 663,6 miljonus eiro – to veidoja izdevumi 258,7 miljonu eiro apmērā KP fondu projektiem un 404,9 miljoni eiro AF projektiem. 2024. gadā jaunu projektu ieviešana saskarās ar būtiskiem izaicinājumiem – iepirkumi bez rezultāta, līgumu pagarinājumi, kā arī ES fondu plānoto ieguldījumu pārstrukturēšana ģeopolitisko izmaiņu ietekmē.

2014.-2020. gada un 2021.-2027. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas fondu un Atvēršanas fonda valsts budžeta* izdevumu dinamika 2021.-2025. gadā (milj. eiro)

Avots: FM⁴

*ES fondu finansējums un valsts budžeta līdzfinansējums.

¹ Kohēzijas politikas fondu valsts budžeta izdevumi ietver Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda plus (ESF+), Kohēzijas fonda (KF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), kā arī tehniskās palīdzības izdevumus.

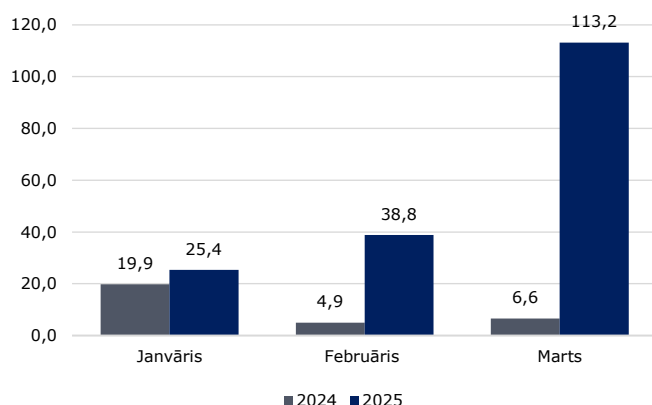
² Budžeta izdevumi 2014.-2020. gada ES fondu programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2021. gadā – 579,1 miljons eiro, 2022. gadā – 594,4 miljoni eiro, 2023. gadā – 870,0 miljoni eiro

³ Likuma "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam" paskaidrojumi, 5.2. Eiropas Savienības politiku instrumentu un citu ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu plānošana valsts budžetā

⁴ Ieviešanas progress, mērķi un izpilde (ESfondi.lv)

Veidojot 2025. gada valsts budžetu, KP fondu izdevumi tika prognozēti 740,9 miljonu eiro apmērā un AF izdevumi 740,6 miljonu eiro apmērā – kopā 1 481,5 miljoni eiro⁵. Tomēr Latvijas Fiskāli strukturālā plāna 2025.-2028. gadam 2025. gada Progresā ziņojumā KP fondu un AF kopējā izdevumu prognoze tika samazināta par 123,4 miljoniem eiro – KP fondu izdevumu prognoze samazināta par 206,3 miljoniem eiro, toties AF izdevumu prognoze palielināta par 82,9 miljoniem eiro⁶. 2025. gada 1. ceturksnī faktiskie izdevumi veido 315,0 miljonus eiro, no tā KP fondu izdevumi veido 177,4 miljonus eiro, bet AF izdevumi veido 137,6 miljonus eiro.

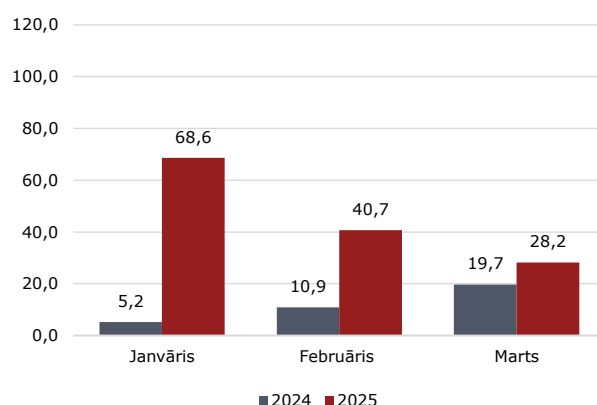
2021.-2027. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas fondu valsts budžeta* ikmēneša izdevumu dinamika 2024. un 2025. gada 1. ceturksnī (milj. eiro)

Avots: FM⁷

*ES fondu finansējums un valsts budžeta līdzfinansējums.

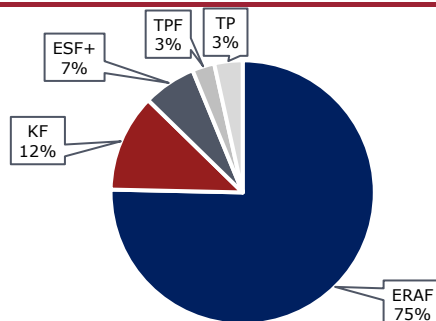
Atvērējošanas fonda valsts budžeta* ikmēneša izdevumu dinamika 2024. un 2025. gada 1. ceturksnī (milj. eiro)

Avots: FM⁶

2025. gada 1. ceturksnī KP fondu un AF valsts budžeta izdevumu apjoms ir būtiski pieaudzis, salīdzinot ar 2024. gada 1. ceturksni. KP fondu izdevumu apjoms 2024. gada 1. ceturksnī bija salīdzinoši neliels (31,4 milj. eiro), toties 2025. gada 1. ceturksnī KP fondu izdevumi pieauguši gandrīz par sešām reizēm, sasniedzot 177,4 miljonus eiro. Arī AF izdevumos ir vērojams būtisks pieaugums - 2025. gada 1. ceturksņa izdevumi (137,6 milj. eiro) ir pieauguši gandrīz četras reizes salīdzinājumā ar 2024. gada 1. ceturksni (35,8 milj. eiro). Šī dinamika liecina par intensīvākām fondu investīcijām, kas ir pozitīvi vērtējams.

2021.-2027. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas fondu valsts budžeta* izdevumu īpatsvars pa fondiem 2025. gada 1. ceturksnī (%)

Avots: FM⁸

*ES fondu finansējums un valsts budžeta līdzfinansējums.

ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds; **ESF+** - Eiropas Sociālais fonds plus; **KF** - Kohēzijas fonds; **TPF** - Taisnīgas pārkārtošanās fonds; **TP** - tehniskā palīdzība.

⁵ Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" paskaidrojumi, 5.2. Eiropas Savienības politiku instrumentu un citu ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu plānošana valsts budžetā

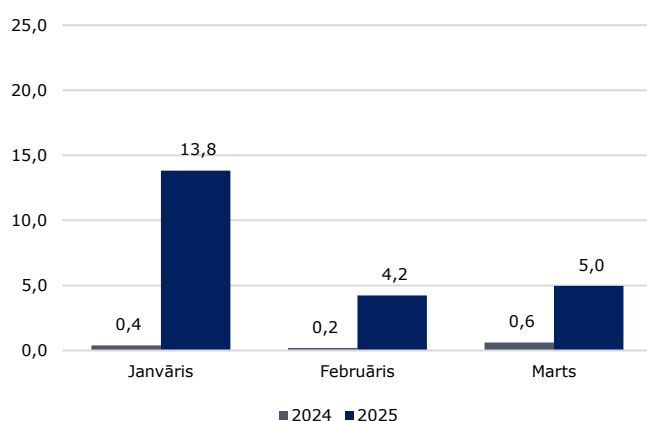
⁶ Informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības fondu un Atvērējošanas fonda plāna ieviešanas statusu 2025. gada februārī-martā

⁷ Ieviešanas progress, mērķi un izpilde (ESfondi.lv)

⁸ Ieviešanas progress, mērķi un izpilde (ESfondi.lv)

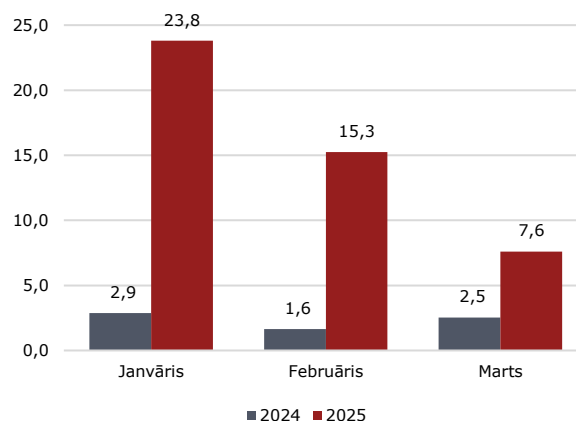
Šī gada 1. ceturksnī lielāko daļu Kohēzijas politikas fondu izdevumu veidoja izdevumi Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektiem (75%). ERAF ir būtiska nozīme infrastruktūras attīstībā, uzņēmējdarbības stiprināšanā un reģionālās attīstības pasākumu īstenošanā. Kohēzijas fonda (KF) izdevumi veidoja 12% no kopējiem Kohēzijas politikas izdevumiem. KF galvenokārt tiek izmantots lielu infrastruktūras projektu realizācijai vides aizsardzības un transporta jomā. Eiropas Sociālais fonds plus (ESF+) veidoja 7% no KP fondu izdevumiem. ESF+ projekti ir orientēti uz nodarbinātības, sociālās iekļaušanas, izglītības un cilvēkkapitāla attīstības jomām. Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF) un tehniskā palīdzība veido attiecīgi katrs 3% no kopējiem KP fondu izdevumiem. TPF atbalsta pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku. Savukārt tehniskās palīdzības izdevumi atbalsta fondu pārvaldības kapacitātes stiprināšanu, tai skaitā projektu plānošanu, administrēšanu un uzraudzību.

2021.-2027. gada plānošanas perioda Kohēzijas politikas fondu ikmēneša pamatbudžeta kapitālo izdevumu dinamika 2024. un 2025. gada 1. ceturksnī (milj. eiro)

Avots: Valsts kases dati⁹, FDP aprēķini

Atveseļošanas fonda ikmēneša pamatbudžeta kapitālo izdevumu dinamika 2024. un 2025. gada 1. ceturksnī (milj. eiro)

Avots: Valsts kases dati⁶, FDP aprēķini

Kapitālie izdevumi ir nozīmīgs ekonomikās izaugsmes virzītājspēks, jo tie veicina infrastruktūras attīstību, produktivitātes pieaugumu, enerģētisko drošību un ilgtspējīgu attīstību. Šo investīciju veicināšanā būtiska loma ir gan Atveseļošanas fondam, gan Kohēzijas politikas fondiem. 2025. gada 1. ceturksnī KP fondu izdevumi sasniedza 177,4 miljonus eiro, no kuriem 13% jeb 23,0 miljoni eiro bija pamatbudžeta kapitālie izdevumi. Salīdzinājumā ar 2024. gada 1. ceturksni, kur pamatbudžeta kapitālo izdevumu īpatsvars veidoja vien 4%, šis ir būtisks pieaugums. Līdzīga tendence novērojama arī AF izdevumos — 2025. gada 1. ceturksnī no kopējiem 137,6 miljonu eiro izdevumiem 34% jeb 46,7 miljoni eiro bija pamatbudžeta kapitālie izdevumi. Gadu iepriekš attiecīgajā periodā šis īpatsvars bija 20%.

2021.-2027. gada plānošanas periodā pieejamais ES finansējums KP fondu projektu īstenošanai ir 4,4 miljardi eiro (t.sk. nesadalītais elastības finansējums) un AF ir pieejams finansējums 1,97 miljardi eiro¹⁰. No EK jau ir saņemti KP fondu maksājumi 340,4 milj. eiro apmērā jeb 7,7% no piešķiruma¹¹. AF fonda maksājumi ir saņemti 801,0 milj. eiro apmērā jeb 40,7% no piešķiruma¹². Šī gada maijā sagaidāms nākamais AF maksājums 293,3 miljonu eiro apmērā, kā arī 2025. gada beigās Latvija plāno iesniegt pieprasījumu par vēl 302,1 miljonu eiro.

⁹ Valsts budžeta izpilde pa iestādēm, budžeta programmām/apakšprogrammām un klasifikācijās

¹⁰ Likuma "Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam" paskaidrojumi, 5.2. Eiropas Savienības politiku instrumentu un citu ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu plānošana valsts budžetā

¹¹ Valsts kase. Saņemtie līdzekļi no EK 2021-2027. gada plānošanas periodā

¹² Ieviešanas progress, mērķi un izpilde (ESfondi.lv)